כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן. שנאמר עולה לשם שלמים: **כשרים.** לזרות דמן ולהקטיר אימוריהם ולאכול את הנאכלין מע"פ שנאמרו לשותן לשמן כדליף בגמ' [ד.]: **שלא שלו עלו וכו'.** ונריך להביא אחר לחובתו או לגדרו ויחטיטנו לשמו: **חוץ מן הפסח והחטאת.** שהן פסולין לגמרי ויליף לה בגמ' [ז:]: **הפסח בזמנו.** [פסול] [ב] שלא לשמו כל זמן שחיטתו דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב אבל קודם לכן ואחר מכאן קיימא לן (לקמן דף ז:) דהפסח נשחר ימות השנה [שלמים] הוא וכל דינו כשלמים ואמרינן לעיל דשאר זבחים כשרין שלא לשמן ובגמ' [ח:] יליף לה מקרא: **לפי האשם.** כדמפרש טעמא ונזיל: **הנשחטין שם פסח.** כל שאר זבחים שנזבחו בי"ד בניסן שם פסח או שנזבחו שם חטאת בכל זמן פסולין שהרי כי היכי דאיתקוש פסולין לשם מחרים. ובגמרא [יא.] יליף טעמא דאחרים שם פסח בשבייתא: **שמעון אחי עזריה.** על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק צורכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון כדאמרי' בסוטה (דף כא.) אם יתן איש את כל הון ביתו וגו' [שה"ש ח:] לא כשמעון אחי עזריה לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו: **שחטן.** לשאר זבחים [ה] לשם גבוה מהן כשרין כדמפרש ונזיל. ובגמרא (לקמן דף יא.) יליף לה ומפרש להאי כשרין אי כשרין [ועלו] קאמר ובתרתי [ה] פליגי אי כשרין ולא עלו אלא קאמר ובגבוה ובנמוך הוא דפליגי: **לשם נמוך מהן פסולין.** לגמרי: נבוה ומעשר בהמה נמוכין משלמים כדאמרינן בפ' כל התדיר (לקמן דף פט.) מפני שהשלמים טעונין סמיכה וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק: **גמ' למה לי למיתני אלא.** להאריך בלשונו ליתני ולא עלו לבעלים כו' לשון קללה כדקיימא לן (פסחים דף ג.) לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קללה: **הא קמ"ל.** שאין בהם שום יצירה [ו] שלא לשמו כל זמן שחיטתו דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב (לקמן דף ז:): **הפסח בזמנו.** עיין מנחות דף מג ע"ב תוס' ד"ה כל ובו' **וכש' המפקיד** תוס' ד"ה כל ובו' **וכש' המפקיד** פירשתי. עיין לקמן דף ד' ע"ב תוס' ד"ה מחצה ודף מז ע"ב ד"ה כגון שנתן וכמנחות דף ג ע"ב ד"ה ר"י ד"ה אבל מחצה ודף מחצה למיכל ופסחים דף קג ע"ב תוס' ד"ה ר"ש סבר ומחולין דף נט ע"ב תוס' ד"ה אלא שלא:

שינויי נוסחאות

א] מיכות שלא עלו ליתי בכתבי הי"ת, וכן ליתא במנמנות ס' ע"ת, וכן משמע קצת מרש"י (דף"ח). ועי' תוס כה: ב] מיכות פסול שלא לשמו נמחקות, שליט מן הלוקח (צ"ק). אבל בכתב"י הגי' כמדפס וכ"ה בשיטמ"ק וכיע"ב ד"ה הפסח: ג] בגמ' שם לא מיימי רק פיסקא דקרא בוז יבוזו לו: ד] בד"א כאן הס"ד ומה"ד לשם גבוה: ה] כ"ג ובתרתי פליגי בגבוה ונמוך או כשרין ולא עלו קאמר ובנמוך הוא דפליגי (גליון. וע"ע צ"ק): ו] כ"ג כי אם זו לבדה (כ"ה): ז] לעבוד אהרידה (כ"ה): ח] במ"ג גר' ולישנא, וכ"ג לקמ"ה מחמת עכ"פ: ט] כ"ל וכולהו, וכ"ל כולהו מתני' דהך פיסקא (צ"ק): י] במ"כ נוסף דומיא דשלא לשמן דמתני' דקתני אלא שלא עלו, אבל הנך וכו': יא] הגיסקא שלפניו ממוקמת ומוגהת, וכעי"ז בכ"ק מ"ג ושאר מפרשים. וגי' רש"ק ולהכי נמי פריך בפריקין כו' מנא לן דהא מיירי בהן כו'. והמפרשים נתקנו בגי' זו. ממנ בספר טה"ק כתב שכ"ה בגירסת הגהות עש"כ: יב] כ"ל לשם (באה"מ): יג] כ"ל ארבעה, דהא לזיונו בעלים לא צריך היקשא (צ"ק): יד] אימורייו (ד"ו): טו] כ"ה משום דשיעור בעלים לא שייך בר', והסבור נמחק (צ"ק בשם ס"ג): טז] בשיעתה בעבודה

גליון הש"ס

בתני' חוץ מן **הפסח.** עיין מנחות דף מג ע"ב תוס' ד"ה כבשי: **תום' ד"ה** כל ובו' **וכש' המפקיד** פירשתי. עיין לקמן דף ד' ע"ב תוס' ד"ה מחצה ודף מז ע"ב ד"ה כגון שנתן וכמנחות דף ג ע"ב ד"ה ר"י ד"ה אבל מחצה למיכל ופסחים דף קג ע"ב תוס' ד"ה ר"ש סבר ומחולין דף נט ע"ב תוס' ד"ה אלא שלא:

ליקוטים

אלא שלא עלו לבעלים. ד"ל הרמב"ם בפי' המשנה, ממה שאמר לבעלים תבין שאינו מדבר אלא על הקרבנות שיש להן בעלים יחודיים אמנם קרבנות הציבור אין פוסלת אותן שחיטה שלא לשמן, שכך אמרו רז"ל קרבנות הציבור סכין מושכתן לכמות שהן. עכ"ל. ותמוה לי, הא להדיא מבואר בסוגיין דף ד' ע"א דשיעור קודש ישנו בציבור כביחיד אלא דשיעור בעלים לא שייך בקרבן ציבור דכולם בעלים, ולשם נכרים לא מפסל דבעינן חבירו דומיא דידיה. וכן פ' הרמב"ם פט"ו מפסה"מ, וצע"ג. ועי' במהרש"א ביצה דף ב' ע"ב ד"ה בפירש"י, דנקט נמי בפשיטות דבקרבן ציבור אין בו דין שלא לשמן, ובמחכ"ת אינו כן (תוס' רעק"ס): **אמר ר' אלעזר החטאת בא על חטא כו'** נלע"ד אעפ"י שלא מצאתי גילוי מפורש, דאפילו ר"א לא קאמר אלא באשם הבא על ודאי חטא דומיא דחטאת, אבל אשם תלוי שאינו בא על ודאי חטא שלא עלה לבעלים כשאר קרבנות. ומתני' כדי לבאר זה האריך בהא מלתא דאמר ר"א החטאת בא וכו' והאשם בא וכו' (**תפלי זוד. נקלוט**): **ואסור לשנויי בהו.** פירש"י (בריש מנחות) שינוי אחר כגון אם קמצה שלא לשמה אסור לתת קומץ בכלי שלא לשמה. נראה מתוך לשונו דדוקא בעבודה אחרת קאמר דאסור לשנויי בה אבל באותה עבודה שכבר נעשית שלא לשמה לא. דאע"ג דלבעלים מפסלא דלא עלתה מ"מ שאר עבודות דעביד כבר לשמה קיימי הלכך אסור לשנויי בהו אבל באותה עבודה שכבר נעשית שלא לשמה לא (**תמיוחס לנצמ"ח** ריש מנחות): **דאמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה.** תניא בתוספתא דפסחים השוחט את הפסח על בני חבורה ואמר שלא לשמו שחטתיו, שורת הדין אינו נאמן, ר' יהודה אומר עד שלא יתחילו בו נאמן, ומשיתחיל בו אין נאמן, ואע"ג דלא אתברי לי פי' יתחילו ולא יתחילו אם התחלת אכילה או התחלת זריקה, מ"מ הא קתני בהדיא לר' יהודה דקודם שיתחילו נאמן. ואי פירוש הברייתא שאומר ששחטו שלא לשמו במתכוין ובעוקר, אתמהה היאך נאמן, דאמר רבא רפ"ק דזבחים עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה, ותמני כוותיה דייקא, וכל שכן דמתחילה אסור לשחוט שלא לשמה, מעתה אין יהא נאמן לומר ששחט פסח זה שלא לשמו ולהשים עצמו רשע, דמאי שנא מפלוני רבעו לרצונו ומאנוסים היינו דאין אדם משים עצמו רשע. דאין נראה כלל לומר כגון שאומר שסבור היה שמותר לשחוט פסח שלא לשמו. אלא נראה בעיני דפי' הברייתא בטוענה, באומר כסבור הייתי [שהוא] שלמים ושחטתיו לשם שלמים, אבל דעדיד איחלף לו, כההיא דפ' אלו דברים בפסחים, וקסברי הני תנאי דברייתא בטוען הוי עקירה כו' (**תוס' זבוע ס"ל רכג ועש"ב**): **אי בעית אימא קרא כו'.** תימה כיון דאיכא סברא למה לי קרא דהכי פריך בפרק ב' דכתובות (דף כב ע"א) גבי הא דאמר רב הונא מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר למה לי קרא סברא הוא הוא אסרה הוא שרי לה. ויש לחלק דיש דברים שאין הסברא פשוטה כל כך וצריך הפסוק להשמיענו הסברא (**תוס' שבועות כט ע"ב**):

כל הזבחים שנזבחו כו'. עבודה קמייתא נקט והוא הדין קבלה והולכה וזריקה דקתני סיפא (לקמן ד' יג.) ושיעור קודם שייך בהך מילתא עבודות כגון עולה לשם שלמים מאכל שיעור בעלים לא שייך אלא בזריקה כגון שחט או מקבל או מוליך קבלן רחוקן ע"מ לזרוק דמו

כל

[ו] הזבחים אשנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה [ז] חוץ מן הפסח [ח] והחטאת הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן רבי אליעזר אומר אף האשם הפסח בזמנו והחטאת והאשם בכל זמן אמר רבי אליעזר החטאת באה על חטא והאשם בא על חטא מה חטאת פסולה שלא לשמה אף האשם פסול שלא לשמו [ט] יוסי בן חוני אומר הנשחטין לשם פסח ולשם חטאת פסולין שמעון אחי עזריה אומר שחטן לשם גבוה מהן כשרין לשם נמוך מהן פסולין ביצד קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים פסולין קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים כשרין הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרין שלמים ששחטן לשם בכור ולשם מעשר פסולין: **גמ'** [י] למה לי למיתנא אלא שלא עלו [יא] ליתני ולא עלו לבעלים לשם חובה הא קמ"ל לבעלים הוא דלא עלו לשם חובה אבל בקדושתייהו קיימי ואסור לשנויי בהו וכדרבא [יב] דאמר רבא [יג] עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה [יד] איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא משום דשני בה כל הני לישני בה וליזיל איבעית אימא קרא [טו] מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה וגו' [טז] האי נדבה הזמם מזמם הוא הדין הזמם נקטר להם קרא למייתי כתם בהקטרה מיירי ומ"מ ספיר דריש מקרא דכתם זבחיה לשם ו' דבריה מדלתקש

מיהו שם עבר ושינה כאן: **משום דשני נה.** תלת זימנא ליתני נה כל הני וניזל נדל

שאר חמשה יג] דבריה יהו בזביחה כמו בהקטרה ומיהו הא לא מצינן למילף מהיקישא דזימה ולא עלו לשם חובה ואינה מרצה בכל (מקוס) הנך ו' דבריה דהוה קרא כתיב בהקטרת אימוריה טו] והוה עלמא שלא הוקטרו אימוריה יד] כשר ולקמן [דף מו:] למייתי קרא לשם זבח דהיינו שיעור קודם לא מייתי נמי קרא לשם זובח דהיינו שיעור בעלים משום דהנהו טו] ו' דבריה לא שייך לפרש בשעת הקטרה דבשעת הקטרה לא מצכחת לשם זובח דשיעור בעלים ליתיה אלא בשחיטה ובזריקה ע"מ לזרוק או מקבל ומוליך ע"מ לזרוק כדמוכח בפירקין [לקמן דף י.] ובשעת הקטרה כבר מזרק הדם ואם כן מהיכא ליתי הקטרה לשם זובח דההוא קרא לעולה אשם ריח ניחוח לה' כתיב ומעבודת דם לא יתי לעבודת דם גופיה ליתיה אלא בע"מ לזרוק כדפרישית והשתא זיחכה לשם שאר דבריה והקטרה לשם חמשה אי נמי הא דקאמר זיחכה לשם שאר דבריה לא שחיטה בשעת שחיטה לשם ו' דבריה אלא כלומר הזמם נעשה לשם ו' דבריה וכל אחת בשעתה טז] **פירשתי** הא דמחשבה פוסלת בקדשים מי בדיבור הזמם נעשה [שלמ] לשמה או לשלמים מחשבה מי: **הפסח בזמנו.** אבל שלא בזמנו לא ואפילו בשוחט לשם עולה ואפילו למ"ד יז] בעי עקירה מ"מ הוי שלמים דכדרשינן ומשם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים כל דשחיט ליה לקמן בפירקין (דף ט.) ונריך לדקדק מנא ליה להש"ס שיעור בעלים דקבעי לקמן בפירקין (דף ז.) מנא לן דבעינן זביחה לשמה כו' והדר קאמר מאכל שיעור בעלים מנא לן מדאמר לשלמים שיעור קודם שיעור בעלים ומלמד שזביחה לשמה מיתניתין לקי וכולה מתניתין לא מיתמעט כלל שיעור בעלים ליתיבנ חו] ללמוד מדאמר לשלמים שיעור קודם וכולה טו] מתניתין לא נקיט שלא שיעור קודם דקתני נמי בסיפא (שם דף יג.) כיצד לשמן ושלא לשמן לשם פסח פסח לשם שלמים ומלמד שסמך למתניתין ללקמן פרק בית שמאי (דף מו:) דתנן לשם שאר דבריה כזה נזבח לשם זבח כזה נזבח ולשם פסח פסח וכן פירש בקונטרס בגמ' ות"ח מי מהניא קלי מ"ב הוה ליה לפרושי נמי מנא לן לשם הש לשם לשם [לשם ריח] לשם ניחוח וי"ל דלא מצי לפרושי שלא בהכי דכשירין ולא עלו לשם חובה יח] אבל הכי נמי כשירין ומרצין ועלו לשם חובה כמו שפירש ועוד י"ל דשלא לשמן דממתיתין משמע דין שיעור קודם בין שיעור בעלים כמו בייתא דלכי שמעון קמלה שלא לשמה דמוקי ריש פ"ק דמנחות (דף ג:) בשיעור בעלים ולהכי נמי [לא פריך] יא] בפירקין דהכך מרבעה דבריה מנא לן דלא מייתי בהן שיעור בעלים משום דלבעלים הוא דלא עלו לשם חובה אבל בקדושתייהו קיימי ואסור לשנויי בהו ומיהו רבה דווקא מוקי לה בשיעור בעלים מאכל רבא ורב מצי לא מוקמי לה הכי הכא ומה תאמר והא בפרק בית שמאי (לקמן דף מו:) דריש להו מדכתיב עולה הכא ריח ניחוח לה' עולה לשם עולה והיינו שיעור קודם ובפירקין בגמ' (לקמן דף ז.) דריש שיעור קודם מקרא מחריגא ויש לומר דקרא להכא בהקטרת אימוריים והכא בעבודת הדם ומ"ג דקתני לשם ו' דבריה

זמם מזמם הוא הדין מזמם נקטר להם קרא למייתי כתם בהקטרה מיירי ומ"מ ספיר דריש מקרא דכתם זבחיה לשם ו' דבריה מדלתקש

על שם יב] זמם לשם שיעור קודם הוא הדין מזמם בעבודת דם [כדליף] מקרבי דפירקין בין בהקטרה [כדליף] מקרא דהכא ס"ד

א א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הל"ו סמ"ג לאוין שלו: **ב** מיי' שם והלכה יא ופ"ד מהל' קרבן פסח הלכה ו: **ג** מיי' הלכות פסה"מ שם הלכה ו והלכה ד: **ב** ד מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: דברים כג, כד

מוסף רש"י

חוץ מן הפסח. דכתיב זבח פסח הוא שהכתוב מזכיר לשם פסח, וכתיב הוא למעוטי שאחט שלא לשמו (פסחים נח:) **והחטאת.** וטעמא מאי משוטה היא ולא הנשחטת שלא לשמה (שם ס.) **רבי** אליעזר אומר אף האשם. כל לדידיה של ר"י היא עושה לשם כחטאת לכל דבר שנאמר כחטאת כאשם, וכן גבי שלא לשמו וכן גבי חטאת שנכנס דמה לפנים כחטאת זבחים (שם עג.) **למה לי למיתני אלא.** ברים מנחות פירש"י דמדקתני שלא משמע דכל דינה כנזבחה אאי נדבה. דמשמע והא נדר הוא דכתיב כאשר נדרת (מנחות ב.):

שיטה מקובצת

(כתב יד)

חדרשים ושיטות הראשונים שקבצן רבינו הרב בצלאל אשכנזי ז"ל וכתבן על גליון הש"ס שלו דפוס ווינציאה רפ"ב [ובתוספת מרובה מכתבי יד אחרים מבית מדרשו של הרב"א ז"ל]

אלא שלא עלו בו'. ואפילו לכתיבת אחר בו' לגדרו כדפי' בקונטרס. ודוקא נדר שהוא מיד כאחריתיתו אבל נדבה אם שחט שלא לשמה אין צריך לכתיבת אחר דהא לאפילו אם נתכוון שיהא מיד כאחריתיתו כשר (תוס' הר"פ): **הפסח** בזמנו. פסול לשמו כל זמן שחיטה דכתיב זבח פסח שלא יהא אלא על ערב פסח עד הערב. ואי"ת אבל קודם ואחר זמנו קי"ל דהוי כשלמים דפסח בזמנו שחט שלא לשמו, אפילו קודם זמנו כשר להש"ס שחט שלא לשמו אפילו קודם זמנו כשר אם שחטו שלא לשם פסח שלא יהא כשלמים ואי"ת אבל שחטו לשם פסח שלא יהא כשלמים ופסול אין לתפוס שחט לשם פסח ואפילו שחטו לשם עולה אפילו למ"ד בעי עקירה מ"מ כשר כשלמים, ואי"ת אם כן מאי שנא דקתני בסיפא כשלמים ואי"ת אם כן שחטו לשם עולה מ"ט לא כשר כשלמים, וי"ל דהכא לא קתני כשלמים, וי"ל דהכא לא קתני אלא שלא לשמו דאי קתני כשלמים הוה אמינא דכשלמים דמי לגמרי דכי שחטו לשם עולה לא כשר אבל השתא דקתני שלא לשמו משמע דכל שלא לשמו כשר, ואפילו שחטו לשם פסח קאמר, ואפילו שחטו לשם פסח קאמר, ואפילו שחטו לשם פסח כשר כשלמים דמכאן מוכח דפרק כלמדנוהו (דף ג:), אבל קודם שחטו לשם פסח פסול כיון דמתמה לשם שחטו לשם פסח קאמר, לכך צריך שיהא בפירוש משם בעל עסקיה משעה שנכנס לפנים ואי"ת אפילו שחטו לשם פסח בזמנו אפילו קודם זמנו נמי להש"ס לשם פסח בזמנו אפילו קודם זמנו כשר אי אמרת מע"ג דהיינו כשלמים, וי"ל דהכא לא קתני אלא שלא לשמו דאי קתני כשלמים הוה אמינא דכשלמים דמי לגמרי כיון דשחטו לשם עולה